

Адыгэ

Мажь

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэкӀы

100
Голос
адыга

№ 235 (22924)

2023-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЬЫЙ
ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 20

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +
тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Джыри зы псэупӀэ къахэхъуагъ

МыекӀопэ районим ипсэупӀэу ДахьӀо гъэсты-
ныпхъэ шхуантӀэр щатӀупщыгъ.

Газпром газораспределение Майкоп

«Газпром газораспределение Майкоп» зыфилорэ хъызмэтшӀапӀэм хъакӀэшхэм ащыщ гъэстыныпхъэ шхуантӀэм пигъэ-
нагъ, зекӀо къахӀохэрэр нахъ щыгу-
псэфынхэмкӀэ, Адыгеир нахъ кыхахы
хуунымкӀэ амалышӀухэм язэу ар хууш.

Гурыт кӀуачӀэм тельытэгъэ чычӀэгъ
газрыкӀопӀэ метрэ 70-рэ фэдиз, кӀочӀэ
макӀэм тельытагъэу метрэ 600-м еху
агъэлсыгъ, тӀупщын-зэтэгъэлсыхъан лӀоф-

шӀэнхэр зыгъэпсэфыпӀэм иуни 7-мэ
ащызэшӀуахыгъэх.

Газыр зэкӀэми анэгъэсыгъэным те-
гъэлсыхъэгъэ программэм кыхэлэжъэн-
хэм пае ДахьӀом шыпсэухэрэм лъэу
тхылъхэр псынклӀауо къатынхъу «Газпром
газораспределение Майкоп» зыфилорэ
хъызмэтшӀапӀэр къяджэ. «Ӏофыр нахъ
псынклӀэу зэшӀохыгъэ хууным пае лъэу
тхылъхэр къэзыгугъоитӀ агъэкощырэ

офисыр гъэстыныпхъэ шхуантӀэр зы-
дэтщэштхэ псэупӀэхэм афэдгъэклонэу
тыхъазыр», — кыӀуагъ «Газпром га-
зораспределение Майкоп» зыфилорэ
хъызмэтшӀапӀэм игенеральнэ пашӀэу
Екьутэки Аслъан.

ПсэупӀэу ДахьӀо гурыт ыкӀи кӀочӀэ
макӀэ зилэ газрыкӀуапӀэхэм яшӀын шаухы-
гъэу гъэстыныпхъэм итӀупщын щыфагъэ-
хъазырых, охътэ благъэм ар зэшӀуахышт.

КЪУМПЫЛ Мурат:

«ӀофшӀэнышхо
зэшӀохыгъэн фае»

УФ-м и Президент ихэдзын зыз-
щыфагъэхъазырым ыкӀи ар зы-
щыкӀошт лъэхъаным щынэгъончъа-
гъэ щыӀэныр, ИлъэсыкӀэ мэфэкӀ-
хэм ялъэхъан террористическэ
актхэр зэрамыхъанхэм, терро-
ризмэм пэуцужыгъэнымкӀэ пла-
ныр зэрагъэцакӀэрэм ыкӀи нэмыкӀ
Ӏофыгъохэм терроризмэм пэшӀуе-
кӀогъэнымкӀэ АР-м икомиссиерэ
и Оперативнэ штабрэ здырялӀэгъэ
зэхэсыгъом щатэгущылагъэх.
Адыгеим и Лышхъэу Къумпыл
Мурат зэхэсыгъор зэрицагъ.

Ӏофтхъабзэм хэлэжыгъэх АР-м ими-
нистрэхэм я Кабинет и Тхъаматэу КӀэ-
рэщэ Анзаур, федеральнэ инспектор
шхъалэу Сергей Дрокиныр, хэбзэу-
хъумэкӀо кӀулыкӀухэмрэ уплӀэкӀунхэм
афэгъэзэгъэ кӀулыкӀухэмрэ япашӀэхэр.

Урысые Федерацием и Президент
ихэдзын гъэтхалэм и 15-м кыщегъэ-
жыгъэу и 17-м нэс хэгъэгум щыкӀошт.
ЩынэгъончъагъэмкӀэ кӀулыкӀухэм лъэ-
шэу анаӀэ зытырагъэтыштыр Урысыем
ишӀолъырахэм диверсионнэ актхэмрэ
зэщыгъэкӀон Ӏофхэмрэ ащызэрамыхъан-
хэр ары. Ащ епхыгъэу терроризмэм
пэшӀуекӀогъэнымкӀэ комиссиерэ Опе-
ративнэ штабымрэ яунашӀохэм ягъэцэ-
кӀэнкӀэ, цыфхэр жугъэу зыхэлэжъэшт
культурэ Ӏофтхъабзэхэм язэхэщэнкӀэ
кӀулыкӀу гъэнэфагъэхэм пшӀэдэкӀыжъэу
ахьырэм кыхэхъошт. Щынэгъончъа-
гъэмкӀэ Федеральнэ кӀулыкӀу АР-мкӀэ
и ГъэлорышӀапӀэ ипашӀэу Михаил Кемер-
овым ащ фэгъэхъыгъэу кыӀуагъ.

Зэхэсыгъом зэрэщыхагъэунафыкӀы-
гъэмкӀэ, чыплӀэ хэдзекӀо комиссии 9,
участкэ хэдзекӀо комиссии 265-рэ Адыге-
им щызэхэщэшт. Республикэм и Лышхъэ
агитационнэ Ӏофтхъабзэхэр зэра-
хъэхэ зыхъукӀэ хабзэр амыуӀоным,
цыфхэм амакӀэ зыщатышт чыплӀэхэр
щынэгъончъэнхэм гъунэ зэрэпашӀырэр
агъэлэшыш зэрэфаем зэхэсыгъом хэ-
лажъэхэрэм анаӀэ тыраригъэдзагъ.

«Урысыем и Президент ихэдзын зыз-
щыфагъэхъазырым, республикэм ар
зыщыкӀошт лъэхъаным ӀофшӀэнышхо
зэшӀохыгъэн фаеу хууш. Цыфхэм ама-
кӀэ зыщатышт унэхэр зэкӀэ зэрищы-
кӀагъэм лыкӀлахъэу ауплӀэкӀунхэ фае.
ХэдзыпӀэ участкэхэм террористическэ
актхэр ащызэрамыхъанхэм, машӀом ахэм
закъышӀимыштэным, хэдзекӀо комисси-
ехэм къэбархэр аӀэкӀэзыгъэхъэрэ ин-
фраструктурэм ӀофшӀэн тэрэзэу зэхи-
щэным лъэшэу анаӀэ атырагъэтын фае»,
— кыӀуагъ Къумпыл Мурат.

ИлъэсыкӀэ мэфэкӀхэм зызэрафа-
гъэхъазырым шхъафэу зэхэсы-
гъом щытегушылагъэх. АР-м хэгъэгу
кӀоцӀ ӀофхэмкӀэ и Министерствэ ипашӀэ

(ИкӀэух я 2-рэ нэклуб. ит).

(КыкӀэпыкӀорэ номерыр тыгъэгъазэм и 22-м кыдэкӀышт).

Тыгъэгъазэм и 20-р — Урысые Федерацием щынэгъончъэнымкIэ икъулыкъухэм ялофышIэ и Маф

Урысые Федерацием щынэгъончъэнымкIэ икъулыкъухэм ялофышIэхэу, яветеранхэу лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

Шъуисэнэхат епхыгъэ мэфэкIымкIэ тышфугъушIо! Урысыем иконституционнэ гъэпсыкIэ, хэгъгум ис цIыфхэм яфитыныгъэхэм, яфедэхэм якъэухумэн мафэ къэс зилахышхо хэзышыхъэхэрэм ящитху непэ тэлэ, лъытэныгъэхэу зерафэтшIырэр кыххэтэгъэ.

Экстремизм, терроризм, экономикэ бзэджэ-шагъэхэм ябэныжыгъэныр, къолхъэ тын-лIыхыным пэуцужыгъэныр, хабзэм диштэу къэбархэр гъэфедэгъэнхэр, политическэ зыпкытыныгъэмрэ общественнэ зэгурылонгъэмрэ къэухумэгъэнхэр Урысые

Федерацием щынэгъончъэнымкIэ икъулыкъухэм ялофышIэхэм анахъу аналэ зытырагъэтыр лъэныкхэм ащыщых.

Лэпэлэсэныгъэхэу шъухэлъыр къызфэжугъэфедэ-зэ, шъуикъулыкъу пшъэрылхэр шIуагъэ къытэу жугъэцакIэхэзэ, Урысыем икъэралыгъо лъапсэхэм, тI-цIыфхэм языкIыныгъэ ягъэпытэн чанэу шъухэлэжэ, къыныгъоу, шынагъоу къыкхокIыхэрэм тыхэгъэгу апэуцужынымкIэ, ушэтылIэ пстэуми апхырыкIынымкIэ шъуфэлъэкIырэр зэкIэ шъошIэ.

ЩынэгъончъэнымкIэ къулыкъухэм ялофышIэхэу, яветеранхэу зипшъэрылхэр Адыгэ Республикэм щызыгъэцакIэхэрэр гуетыныгъэхэу фырялэу зэрэ-лажъэхэрэм, лэпэлэсэныгъэхэу зэрахэлъым, лэфэу зыфэгъэзагъэм зэрэфэшыпкъэхэм, тиреспубликэ

хэхъоныгъэ ышIынымкIэ, цIыфхэм рэхъатныгъэрэ щынэгъончъагъэрэ ялэнымкIэ ищыкIэгъэ амалхэр зэрэзэрахъэхэрэм афэшI лъэшэу тызэрафэразэр къэтэлэ.

Псауныгъэ пытэ, щылэкIэ-псэукIэ дэгъу, унэгъо насып шъуилэнэу, гушIуагъо шъушымыкIэнэу, Адыгэ-ими, Урысыеми апае шъуикъулыкъу гъэхъагъэхэр щышъушIынхэу тышъуфэлъало!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу, Урысые политическэ партией «Единэ Россием» и Адыгэ шъолъыр къутамэ и Секретарэу КЪУМПИЛ Мурат

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЭР

КЪУМПИЛ Мурат: «IофшIэнышхо зэшIохыгъэн фэе»

(ИкIэх).

къызэриуагъэмкIэ, хэбзэухумэкIо къулыкъухэм зэпхыныгъэ пытэ ялэным аналэ тырагъэты. Экстремистскэ нэшанэ зилэ бзэджэшагъэхэр зезыхъэхэрэр кыххэгъэщыгъэнхэм пае къэбар жугъэм иамалхэмрэ Интернетым ихытыухэмрэ аулпэкIух. Оперативнэ-пэшIорыгъэш Iофтхъабзэхэр зэрахъэх, общественнэ рэхъатныгъэм икъэухумэнкIэ унэе ухумэкIо организациехэм зэдэлэжъэныгъэ адырялэнэу агъэнэфагъ. Зеклоным епхыгъэ чIыплэхэр нахъ щынэгъончъэнхэм пае амал тедзэхэр къызфагъэфедэнэу рахъухэ. Мыекъуапэ имэрие къызэритыгъэмкIэ, ИлъэсыкIэ Iофтхъабзэхэм язэхэщэн пае гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ организацие 70-м еху, культурэм иучреждени 2 къызфагъэфедэнэу рахъухэ. Тхьамыклагъо къэхъун зэрилгъэкIыштымкIэ цIыфхэм псынклэу макъэ языгъэлурэ системэр зэрэзэгъэгъэ псыхъагъэр аулпэкIугъ. ЦIыфхэр жугъэу зыщызэрэуагъоирэ чIыплэхэу къалэм илэхэм видеокамерэхэр ащагъэуцугъэх. Народнэ дружинэхэм ахэтхэр

ухумэн Iофтхъабзэхэм къахагъэлэжъэщых.

Республикэм и Лышхъэ пшъэрыл афишIыгъ террористическэ актхэр зэрамыханхэм, машIом зыкымыштэным, автомобиль авариихэр къэмыхъунхэм, цIыфхэм шъобжхэр атещагъэ мыхъунхэм атегъэпсыхъэгъэ информационнэ Iофтхъабзэ тедзэхэр зэрахъанхэу.

2019 — 2023-рэ илъэсхэм терроризмэм пэшIуеклогъэным-

кIэ УФ-м иплан республикэм зэрэагъэцакIэрэми зэхэсыгъом шытегушIагъэх. АР-м лъэкIэ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэкIэгъухэм зэпхыныгъэ адырялэнымкIэ ыкIи къэбар жугъэм иамалхэмкIэ и Комитет ипашэ къызэриуагъэмкIэ, терроризмэмрэ экстремизмэмрэ яидеологие къызэхэзыфырэ информационнэ материалхэр республикэм къыщыдэкIых. Терроризмэм пэшIуекло-

гъэнымкIэ муниципальнэ комисиехэм ныбжьыкIэхэр, дин пашэхэр, общественностыр, хэбзэухумэкIо къулыкъухэр къызыхэлэжъэрэ Iофтхъабзэхэр зэрахъэх. Къэралыгъо телерадиокомпанией «Адыгея» зыфилорэр игъусэу терроризмэм пэшIуеклорэ видеороликхэр къулыкъум къыгъэхъазырыгъэх. Терроризмэм пэуцужыгъэнымкIэ Iофтхъабзэу зэрахъэхэрэм ахэлэжъэрэ къулыкъухэм

язэдэлэжъэныгъэ агъэлэшыным зэрэфаер республикэм ипашэ кыхыгъэщыгъ. Лышхъэм ишIошIкIэ, терроризмэм пэшIуеклогъэнымкIэ комисиим иунашъохэр икхъоу гъэцэкIэгъэнхэм нахъ лъэшэу аналэ тырагъэтын фэе.

Адыгэкъалэ терроризмэм пэшIуеклогъэнымкIэ икомиссии лэфэу ышIагъэм муниципалитетым ипашэ къытегушIагъ. ЛъэкI, дин нэшанэ зилэ зэмызгъыныгъэхэр мыгъэ зэрэщымылагъэхэр зэхэсыгъом шыхагъэунафыкIыгъ. КультурэмкIэ ыкIи гъэсэныгъэмкIэ учреждениехэр террористическэ актхэм ащыухумэгъэнхэм атегъэпсыхъэгъэ паспортхэр къагъэхъазырыгъэх, цIыфхэр предприятиехэмрэ организациехэмрэ зэрадагъэхэрэ шапхъэхэр нахъ агъэлэшыгъэх.

Терроризмэм пэшIуеклогъэнымкIэ АР-м икомиссии иаппарат ипашэ къылэтыгъэ Iофыгъохэм затегушIлэхэ нэуж зэхэсыгъом хэлэжъэхэрэм 2024-рэ илъэсым терроризмэм пэшIуеклогъэнымкIэ лэфэу ашIэщытым иплан аухэсыгъ.

АР-м и Лышхъэу ипресс-къулыкъу

Адыгэ журналистикэр неущ сыд фэдэщта?

Непэ адыгабзэм зэпчырэ къыныгъохэр гъэзетэу «Адыгэ макъэм» щылажъэхэрэм зыгорэм къафилогъэнынхэу щытэп. лэфэу ашIэрэм ишIуагъэ-кIэ IофхэмкIэ гъэзетым икууплэ зэхашIэ.

Гъэзетым иблэкIыгъэ къыухумэзэ, непэ хахъо фишIызэ «Адыгэ макъэр» мэлэжъэми, неущырэм ымыгъэпэн ылъэкIыр: лэфшIэныр лъызыгъэкIотэн

зылгъэкIышIтэу къытIэхъухъэрэ лэужхэм къахэкIырэр зырыз дэдэу зэрэщытыр гумэкIыгъо шъхъалэу зыдылгъ. лэфыгъом хэкIыплэ фылыхъоу республикэ гъэзетым иредактор шъхъалэу МэщлэкIэо Саидэ игукъэкIкIэ дэкIыгъо зэлукIэгъухэр республикэм ирайонхэм редакцием ащызэхэщэх. Адыгэ журналистикэм инепэрэ мафэ, ащ иамалхэр, шIоигъоныгъэ зилэ ныбжьы-

кIэхэм ащ зыщаушэтын, ыужыкIэ гъэзетым щылэжъэнхэ зэралгъэкIышIтыр ныбжьыкIэхэм агурыгъэлэгъэныр лэфхъабзэм ипшъэрыл шъхъалэ. Апэрэ лэфшIэгъу дэкIыгъор къуаджэу Пэ-нэжыкIуае игурыт еджаплэ тыгъуасэ щыкIуагъ. Теуцожь районым игурыт еджаплэхэм я 9 — 11-рэ классхэм яеджакIохэр ащ хэлэжъагъэх. АдыгабзэкIэ республикэм къыщыдэ-

И. Анцукъу.

кIырэ гъэзет закхъом тарихъ бай зэрилар, непэ лэфэу ышIэрэр ыкIи лъэхъаным амалэу къытыхэрэр зэрагъэфедэхэрэр МэщлэкIэо Саидэ ныбжьыкIэхэм къафилогатэ.

— Непэ гъэзетыр хэутыгъэу къыдэкIырэ къодыеп. Адырэ къэбарлыгъэгIэс амал пстэуми афэдэу хытыум нэклубгъохэр ащырилэх. ТГ-м, ВК-м чанэу

тащэлажъэ. Республикэм щыхъурэ-щышIэрэр псынклэу ахэм къарытэгъахъэ, сайтми лэфэшIэ. Ау гукъаор бзэм рылэжъэщт ныбжьыкIэхэр зэрэмэкIэ дэдэр, тIэкIу тешIэмэ ары, тымыгъотыжыхъэнхэм ищынагъуи щыл. Ащ къыхэкIэу зыкышъуудгъэ-клагъ. Хэта зышIэрэр, адыгэ

(ИкIэх я 3-рэ нэклуб. ит).

Гъэшлэ кӀыхьэм щычанынхэу

Къэгъэлъэгон-форумэу «Урысыер» зыфилоу Москва щызэлухыгъэм тыгъэгъазэм и 14-м Адыгеим и Мафэу щыкӀуагъэм игъэкӀотыгъэу зыкыщызгъэлъэгъуагъэхэм ащыщ АР-м лӀофшӀэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхьоныгъэмкӀэ и Министерствэ.

ыкӀи шӀольыр программэхэр зэрагъэцакӀэхэрэм игъэкӀотыгъэу кӀагъушылагъ.

— Проектэу «Москва игъэшлэ кӀыхьэхэр» тищысэтэхыпӀэу шӀольырхэмкӀэ тызэнэкӀокъуэ тӀэлажъэ, шӀхьадж ишӀольыр щызэшлуихын ылъэкӀышт лӀоф-тхьабзэхэр егъэнафэх. УФ-м лӀофшӀэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхьоныгъэмкӀэ иминистрэу Антон Котьяковым тӀдӀэлажъэ. Пенсием зыныбж нэсыгъэхэм ящыкӀлӀгъэ фӀэло-фашӀэхэм язэшохын кӀэзыгъэпсынклӀэр проектыр республикэм щагъэцакӀэ. Пенсием кӀорэ цыфхэр зымы имыщыкӀагъэхэу къащыхьоу, фӀэгъэкӀотыныгъэу ялэхэм икӀоу ащымыгуазэхэу, шӀэныгъэ, сэнхьат тедзэхэр зэрэзэрагъэгъотыщтыр амышлэу зэрэщытыр дгъэунэфыгъэ. КъулыкӀу, компания зэфшӀхьафхэу лӀэпылӀгъу афэхьун зылъэкӀыштхэм, яфинанс шӀэныгъэхэр кӀэзылӀэтыштхэм, юридическэ лӀэныкъомкӀэ упчӀэжыгъэу афэхьыштхэм ащызыгъэгъозэхэр программэ афызэхэдгъэуцагъ. Ащ кыдильытэ культурнэ лӀоф-тхьабзэхэм ямэкъэгъэлъ, зекӀо-зыгъэпсэ-

фыпӀэу Адыгеим итхэм якъэтхьан. Ныбж зилэхэр чанхэу гъэшлэ кӀыхьэр рахыным пае спорт комплексхэр ыпкӀэ хэмьлэу кызыфагъэфедэн алъэ-кӀынэу дгъэпсыгъэ. Джащ фэдэу ахэр волонтерхэми ахэхьашьыщтых. Физкультурэ лӀоф-тхьабзэхэм ямэфепчыи проектым кыдильытэ.

Адыгеим иминистрэ игушылэ ашӀогъэшлӀэгъонэу бысымхэр едӀуагъэх, кӀаухым лӀгу фытеуагъэх. Пцыикъ чыгым пашӀэшт лӀэпкӀ джэгуалӀэхэм яшӀын къэгъэлъэгъоным къекӀолагъэхэр хагъэлъагъэх. Ащи лӀэ-шэу фӀэчыфыгъэх.

Сэкъатныгъэ зилэхэм ялӀоб-ществэу Москва щызэхэщыгъэм Къыблэ-ТыгъэкъохьӀлӀэ районимкӀэ ипащэ игуадзэу **Ольга Абукова**м зэхэхьэм нӀлуасэ тыщыфэхьыгъ. Ежыри курэжыем исыгъ нахь мышлӀэми, анахь чанэу къэгъэлъэгъоным хэлъагъэхэм ащыщыгъ.

— Москва ыуж шӀукъинэ-рӀэп. Адыгеим иминистрэу программэу непэ кызытегушыла-гъэм тшӀогъэшлӀэгъонэу тедӀуагъ. ТызӀдӀэлъжъэн фӀае. ШӀольыр

дахэ шӀушӀэпсэу, зекӀоным зиу-шӀомбгъуным шӀушыпӀ, тӀркӀэ ар гъэшлӀэгъон. Адыгеим тыкӀа-кӀо тшӀоигъоу тыхьыгъ.

Сэкъатныгъэ зилэхэм ялӀоб-ществэу Москва щызэхэщыгъэм испециалистэу **Надежда Подальцева**м кыыхигъэхьожыгъ:

— ТилофшӀлӀгъоу Адыгеим щыпсӀэхэрэм зэшлуахырэ лӀоф-тхьабзэхэм тагъэгушылагъ. Къэгъэлъэгъоныр дахэу зэхашагъ. Адыгэ культурэр зэрэбаир нӀрылӀэгъу тфэхьыгъ. ЛӀэпкӀ шӀэн-хабзэхэри къэжыгъэлъэгъуагъ, лӀэпкӀ дӀахӀгъэм тиумэ-хьыгъ, тыфай зӀпхыныгъэхэр тилӀэнхэу.

Министерствэм епхыгъэ къулыкӀухэм, муниципальнэ гъӀорышлӀаплӀэхэм ащызэхыщэр лӀоф-тхьабзэ зэфшӀхьафхэр кы-зылӀотыкӀыр интерактивнэ плат-формэу УФ-м лӀофшӀэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхьоныгъэмкӀэ и Министерствэ зэхигъэуцагъэм Адыгэ Республикэр зэрэхэтыр ЦыпӀынэ Жанетэ хьаӀлӀэхэм аригъэлъэгъуагъ, узэрӀдӀэлъжъ-щым нӀлуасэ фишылӀгъэх.

— Ныбж зилэхэр лӀоф-тхьабзэ зэфшӀхьафхэм ахэтэгъэлажъэх. КъашӀом, ордӀкӀэлоном, пӀцӀ-рыхьаным афӀэагъэхэм апае десэхэр районхэм ащызэхэтэ-щэх. Социальнэ хьытылӀухэми купхэр ащызэхэщыгъэхэу тынаӀэ атет. Адыгэ къуае ифестиваль, адыгэ хьалыжӀом, къэбым ямэ-фӀэкӀхэр блӀдгъэкӀхэрӀ. Тигу-псӀэхэм тызӀрафьщытым фэдэу нахьыжхэр тӀгъашӀох, зетӀэщэх. Непэ типроктхэм щыгъуазэ шӀузырафэхьыгъэм мӀхьанэшхо етӀэты. УФ-м и Министерствэу тызӀпхыгъэм кытитыгъэ а-малымкӀэ тыфӀэраз, — **кыӀуагъ аш.**

Къэгъэлъэгъоным икӀаухым бысымхэри хьаӀлӀэхэри зыхэ-лӀэжыгъэхэ адыгэ джӀегум пӀэ-гур зӀпӀуытыгъ. Курэжыем зӀрӀсхэу кӀешлӀагъэхэри къа-хӀкӀыгъэх. Ныбжым, фыкӀоны-гъэу иӀэм ямылӀытыгъэу цы-фым чанэу гъэшлэ кӀыхьэр рихын зӀрилӀэкӀыштым ищысэ Адыгеим кыгъэлъэгъуагъ.

ТЭУ Замир.

СурӀтхэр авторым иех.

Ащ ипащэу Мырзэ ДжанбӀэч илофшӀлӀгъухэр игъусэхэу къэгъэлъэгъоным зэрэхэлъажьыштхэ программэ ин пӀшӀорыгъэшъэу зэхӀагъэуцогъагъ.

ХьаӀлӀэхэм кӀарагъэлъэгъушт социальнэ проектхэм ягъусэу апагъохышт шхыныгъохэр кы-здащагъэх, зыхагъэлъажьыштхэ зӀнӀэкӀокъухэр рахьухьагъэх, якъэгъэлъэгъуаплӀэ лӀэпкӀ лӀэ-щысӀэхэмкӀэ агъӀдӀахӀагъ. Къэгъэлъэгъоныр зыщыкӀуагъэр УФ-м лӀофшӀэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхьоныгъэмкӀэ и Министерствэ ипавильон. Ащ епхыгъэу лӀоф зышӀлӀэр волонтерхэр пӀстӀеуми ялӀэпылӀэгъуагъ. Къэгъэлъэгъуа-плӀэр агъэхьазырыфӀэ социальнэ фӀэло-фашӀлӀэхэмкӀэ къулыкӀухэм адӀэлъажьэр отделым ипащэу **ЦыпӀынэ Жанетэ** гушылӀэгъу сыфэхьыгъ.

— АужырӀэ илӀэсхэм ныбж зилӀэхэм игъэкӀотыгъэу лӀоф адӀ-тӀшӀлӀ. Социальнэ фӀэло-фашӀлӀэхэм-кӀэ гупчӀу районхэм арытхэм мӀфӀэ стационархэр къащызӀлӀу-хыгъэх. Ныбж зилӀэхэм якъып, яшӀлӀж, аӀ кыыхьырым къащы-мыкӀлӀым пае ахэм тилофшӀлӀ-хэр игъэкӀотыгъэу адӀлажъэх. Мыгъэ лӀоф-тхьабзэ зэфшӀхьа-фыбэ ахэм афызэхэтцӀгъагъ. Республикэ спартакиадэр ахэм зэу ащыщ. СпортимкӀэ АР-м и

Комитет ащкӀэ лӀэпылӀгъу кыт-фэхьыгъ. ТӀекӀоныгъэ кыдзыхы-гъэ нӀбгыри 9-р Санкт-Пете-бург дгъэкӀогагъэх. Ащ щыкӀо-гъэ зӀнӀэкӀокъухэм дӀгъоу за-къыщагъэлъэгъуагъ. Мыщ фӀдӀэ проектхэмкӀэ нӀмыкӀ шӀольыр-хэм тадӀагъошӀэн тӀӀэкӀышт, зӀ-дӀэлъажьыныгъэм тыфэхьазыр.

ЗэрэчылӀэм емылӀытыгъэу, къэгъэлъэгъуаплӀэм цыфыбэ къекӀолагъагъ. Ахэм ахэтыгъэх сэкъатныгъэ зилӀэхэм я Урысые обществэ икӀутамэу Москва исоциальнэ кӀэлэ къулыкӀу зынаӀэ тет нӀж-лӀужьхэм ыкӀи сэкъатныгъэ зилӀэхэм ялӀыкӀо 30. Курэжыехэм арысхэр ахэм бӀу ахэтыгъэх.

АбӀсэ зӀшхэр пщынӀмрӀэ пхӀэкӀычхэмрӀэ зӀдӀагъэжыу-хэ-зэ хьаӀлӀэхэм адыгэ мӀкъэмэ чӀфкӀэ апӀэгъокӀыгъэх. Журна-листэу ТӀэшӀу Светланэ хьаӀлӀ-хэм шлуфӀс гушылӀэ дахэхэр афигъэзагъ, къэгъэлъэгъуаплӀэм ригъӀблӀэгъагъэх.

Адыгеим фӀэгъэхьыгъэ фильм кӀӀкӀыр кызыагъэлъэгъоу нӀуж АР-м лӀофшӀэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхьоныгъэмкӀэ иминистру Мырзэ ДжанбӀэч къэгушы-лагъ. ЛӀэпкӀ проектэу «Ныбж зилӀэхэр» зыфилорэм зэрӀдӀа-жъэхэр кыӀотагъ. ШӀольыр пӀащэм ынаӀэ тетӀу федеральнэ

Адыгэ журналистикэр неущ сьд фӀдӀэштӀа?

(ИкӀаух).

журналистикэм ищыӀэныгъэ езы-пхын кышӀхьыкӀымэ, типчӀэхэр шӀуфызӀлӀухыгъэх, — **кыӀуагъ МӀшӀлӀэкӀо Саидэ.**

Джащ фэдэу, «Адыгэ макъэм» ижурналистхэу лӀэшынэ Сусанэрэ АнцӀокӀо Иринэрэ ныбжыкӀлӀэхэм гушылӀэгъу афэхьыгъэх, ялофшӀлӀэн фӀэгъэхьыгъэ упчӀлӀэхэр кӀараты-гъэх. Анахь гъэшлӀэгъонэу гъзет журналистикэм хӀлӀым, кыны-гъоу зыулӀкӀэхэрэм къаӀлӀупчӀагъ ХьабӀэху Саидэ.

— ТилофшӀлӀэн гъэшлӀэгъон закӀ. Мафэ кӀэс цыфыкӀлӀэхэм тӀаӀкӀэ, чыпӀаӀлӀэхэм тӀӀкӀо. ТисӀнӀхьат

тахещӀ, такъыхещыжы. А пӀстӀу-ри тиньдӀлӀфыбзэ ихьатыркӀа. ЕтӀанэ, сӀнӀхьатыр кыыхӀпхы зыхьукӀлӀ, нахь шӀхьалӀэр ащ уфӀ-джӀэн закъор арӀп, урылӀэжъжы-шӀуун фӀае, — **адӀагъагъ ныб-жыкӀлӀэхэм АР-м изаслуженнэ журналистэу лӀэшынэ Сусанэ.**

— НӀмыкӀ лӀэпкӀ шӀухӀхьа-гъэмэ, ашӀогъэшлӀэгъон шӀузы-шӀыщтыр шӀузырӀадыгӀэр, ны-дӀлӀфыбзэу шӀулулӀыр, культу-рӀэр ары. АрышӀ, шӀубзэ шӀу-шӀлӀтмӀэ, сыхьат пчӀагъэу еджа-плӀэм чӀлӀым ар елӀытыгъэнэу цытӀп. ШӀурыгушылӀ, жӀугъӀбз-рабзэ, шӀукытфатх, джы щегъэ-

жъагъэу шӀукуыддӀалажъ, — **кы-Ӏуагъ АнцӀокӀо Иринэ.**

УпчӀлӀ-джӀауап зӀдӀагъушылӀгъу-м ныбжыкӀлӀэхэм ныдӀлӀфыбзэр зӀ-раулулӀыр кыгъэлъэгъуагъ. КӀлӀэ-еджакӀохэр етӀупшыгъэу адыга-бзэм рӀэгъушылӀэх. ЯщыӀэныгъэ адыгэ журналистикэм рамыпхы-штми, ныдӀлӀфыбзэр зӀрамы-гъӀекӀодыщтыр кыыхагъэщыгъ.

— СӀэ врач сыхьу сшӀоигъу. Ау ащ кыкӀырӀп синьдӀлӀфыбзэ шӀу-сымылӀэгъоу. НепӀэ ащ чанэу сырӀэгъушылӀ, сӀгъӀлӀаплӀэ. Ащ изӀ-гъэшлӀэн дӀдзых пшӀы хьуштӀп, — **кыдӀдӀагъагъ игупшысӀэхэм-кӀэ ПӀнӀжыкӀыкӀо гурит еджа-**

плӀэм ия 10-рӀэ класс ис ХьабӀэху Саидэ.

— Адыгабзэр ары ренэу сыз-рыгушылӀэрӀ. СиньбджӀагъу Ты-гъужь БатыррӀэ сӀырыр адыгабзэм-кӀэ олимпиадӀэхэм ренэу тахӀла-жъэ, чыпӀлӀэхэр кӀэтӀхьых. Тиклас тыбзэ, шӀу тӀлӀэгъу. — **кыти-Ӏуагъ мы еджаплӀэм ия 8-рӀэ класс щеджӀэрэ ШӀхьӀлӀэхьо Расул.**

ЛӀэныкӀуитӀумкӀи шӀуагъэ хӀ-лӀэу зӀулӀкӀлӀгъур кӀуагъэ. ШӀхьадж ишӀлӀшӀхэр кырилотыкӀынхэ ылӀӀ-кӀыгъ. Мыщ фӀдӀэ дӀкӀыгъохэр редакцием илофшӀлӀэхэм район пӀстӀеуми ащызэхашӀыщтых.

БЖЫХӀЭКӀО БӀл.

Республикэ гъ-зетӀу «Адыгэ ма-къэм» щылажъ-хэрэм лӀэшӀу гу-хӀӀ тщыхьыгъ илӀӀэсипшӀ пчӀа-гъэрӀэ бухгалтер шӀхьалӀэу редак-цием лӀуыгъэ Ши-пилова Галинэ Дмитрий ыпхьум идунай зӀрихь-жыгъэр ыкӀи игу-псӀэхэм, илахьыл-хэм тафӀтхьаусы-хэ, якын адӀэтӀы-щы. Дунаим ехы-жыгъэм джӀэнэт лӀаплӀэр Тхьэм кыӀрет.

Тщымыгъушшэнэу

Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм илъэпкъ гъэзетэу «Черкес хэкум» иредактор шхьалэу Абидэкъо Люсанэ лыкӀо купым игъусэу Сыбыр зэрэщылагъэм, репрессиехэм ахэфэгъэ тилъэпкъэгъухэр зыщыпсэугъэхэ чыплэхэм зэрэнэсыгъэхэм, ахэм яхьылэгъэ итхылэу «Забвению не подлежит» зыфилорэм илъэтегъэуцэ ащ зэрэщыкӀуагъэм фэгъэхьыгъэ тхыгъэу «Адыгэмакъэм» кыфигъэхьыгъэр кыхэтэуты.

къэкӀыкӀэ кыддэгъэгъагъ: «Тятэжъхэм къакӀугъэ гъогуанэр ныбжьыкӀэхэр тигъусэхэу къэткӀужьымэ ахэм агу щылагъэр зэхэтшӀэшт. Гушылэм пае, Кавказ мэшлокумкӀэ тыкыкӀыныш, Иртыш баржэм тытесэу тыкырыкӀошт, «Средний Имшегал» зыфалоу абазэхэмрэ черкесхэмрэ зыщыпсэугъэхэм, «Красный Черкес» зыцӀэ чыплэм такынынэсшт. Ащ тишъыпкъэу тегупшысэн фае!» — нахьыжъ лъапӀэу кытхэтэгъэм игукъэкӀыгъ. ИлъэсипӀэ тешлагъэу тичыплэгъухэм ыкӀи упчӀэжъгъэу нахьыжъэу Тэклүшынэ Николай яшӀэжъ агъэлапӀэу репрессиехэм ахэфэгъэ абазэхэмрэ черкесхэмрэ атекӀыгъэхэм а гукъэкӀыр агъэцӀэлагъ», — хигъэунэфыкӀыгъ Быжъ Исмет.

Сыбыр гупсэфэу тынэсыгъ

Юныгъом и 28-м, 2023-рэ илъэсым станциеу Невинномысскэм тыкытекӀи, мэшлоку «Кисловодск-Новокузнецк» зыфилорэм тисэу гъогум тыкытэхьагъ. Омскэ мэфищыкӀэ тынэсыгъ.

ХэушъхьафыкӀыгъэу агъэкощыгъэхэм ягукъэкӀыжъхэмкӀэ, а уахътэм, 1933-рэ илъэсым, мэшлоку ушъагъэхэр мазэм къехъурэ гъогум тетыгъэх. Гушылэм пае, Сыбыр шӀолпырым мэшлокур гъэмафэу нэсыгагъ. КъызэралотэжъыштыгъэмкӀэ, жьоныгъуакӀэм ыкӀэу мэкъуогъум иублапӀэу ар щытыгъ.

Омскэ тыкызыссым дахэу кытпӀэгъокыгъэх, зэритхъухьагъэм фэдэуи баржэм титысхьагъ. Ращыгагъэхэр зэрэкӀуагъэхэм фэмидэу, тэ чыплэ гупсэфхэр тилэхэу, тизкипаж гуӀэтӀпӀэу псыхъоу Иртыш тырыкӀуагъ.

Баржэм икапитанэу илъэс 42-рэ зыныбжъ Марат Ильясовыр зипӀэщэ купым мэфищрэ тыригъогъугъ. Ахэр: капитаным илӀэпӀэгъэу нахьыжъэу Вадим Лобачовыр, рулевой мотористэу Евгений Брисюк, ятӀонэрэ рулевой мотористэу, Омскэ псыхъо училищым истудентэу Олег Казаногиныр, пщэрыхэкӀо хьалэмтэу Марина Южаквар.

Капитаным къызэрэсӀуагъэмкӀэ, ежъ

Казахстан щыщ. Псыхъо техникумыр ыкӀи псым тет транспортымкӀэ Новосибирскэ академиер къызеухьыхэм мы сэнэхьатыр кыыхыгъ. Навигацием илъэс 24-рэ хъугъэу хэт, ӀэпӀэсэныгъэшхо зэрэхэлыр нафэ. Исэнэхьат шӀу дэдэ елъэгъу, унагъом пӀэлэ кӀыхьэкӀэ кӀэрычыгъэу кыыхэкӀымы, псыхъом ымытӀупщэу шӀу елъэгъу.

Дэхэ дэдэу, ау хьазабышхо зыщашчыгъэ Иртыш

Иртыш урыкӀоныр хьалэмэт ыкӀи зэ нэмылэми хэти ищӀлэныгъэ ар щилӀэгъун фае. Сыбыр ичӀыопс гъэшӀэгъон ухэхьаныр, псыр зынэ кыкӀырэ псыхъо шъуамбгъом урыкӀоныр, зекӀо уахътэр мэкӀофэ уиунэ фэдэу хъурэ къухъэм уисыныр гъэшӀэгъон дэд.

Сыбыр имэз хьалэмэтхэр, инэпкъ гоугъэхэр къэптхыхьанхэу гушылэ гъотыгуай, псыхъом иджабгъу нэпкъыкӀэ ахэр нахь кӀэлагъох. Иртыш утэтэу уехыныр гъэшӀэгъоны! Чыплэ-чыплэу псыхъор зэ зэжъу кӀэхъу, зэ зещыхъ.

Къухъэр жъажъэу кӀоштыгъ, сыхьатым километри 10 — 11 фэдиз. Тыкъэзыу-цухъэрэ дунаим идэхагъэ ащ нахь зэхытигъашӀэщтыгъ. Иртыш инэпкъхэм чэзыу-чэзыоу чылэгъо цыкӀлүхэр къащыла-гъоштыгъэх. Экипажым щыщхэм къызэрэталуагъэмкӀэ, ахэм ащыщхэр абгынагъэхэу хэкужъэу къэнагъэх. Мары нэпкъым пхъэ унэхэр къыщылӀэгъуагъэх. Ау цыфхэр къэлагъохэрэп... Капитаным сеупчӀы: «ГъэшӀэгъоны, мы чылагъор абгынагъа? Сыда ащ ыцӀагъэр?»

Марат картэм еплӀызэ джэуап къытыжъыгъ: «Чылагъом ыцӀэр «Копай», мыщ цыфхэр джыри щӀэпсэух...» Ащ игушылӀэхэр къэзгъэшъыпкъэжъырэ къуашъохэр нэпкъым Ӏутхэу къэсэлӀэгъу.

«Копай?!» Мы цӀэр зэхэсхыгъэу щытыгъ! Ары! Дащыгъэхэм ащыщэу ХьопсэрыкӀо Аслъанчэрые къысфилотэгъагъ, кыкӀалэжъыгъэу Сыбыр ежъхэм къабынэ зэхъум, мы чылагъом щыщ цыфхэм

зэрэунагъоу зэраухъумэгъагъэхэр! Ащ сежагъэп... ГъэшӀэгъонба, чылэгъо пшӀы пчъагъэмэ такыблэкӀыгъэу а чылагъом сызэрэкӀэупчӀагъэр! Сишъыпкъэу зысплъыхьэщтыгъ, мыхэм щылэныгъэу зэгорэм ащыжъутэщтыгъэр зыфэдагъэр кызышӀозгъэшӀэу...

Тарихълэжъхэм къызэралорэмкӀэ, чылагъоу «Копай» Иртыш инэпкъ илъэсшӀэкӀэ узэкӀлӀэбэжъмэ къытеуцогъагъ. ЗэрегуцафэхэрэмкӀэ, чыгур кыратыкӀыти, цыфхэр чыунэхэм ащыпсэуштыгъэх. Ары ыцӀэ кызыхэкӀыгъэри. ХьопсэрыкӀо Аслъанчэрые къызэритхыжъыштыгъэмкӀэ, а уахътэм Копай нахьыбэрэмкӀэ щыпсэуштыгъэхэр быслъымэнхэр ары.

Баржэр жъажъэу кӀоштыгъэ нахь мышӀэми, псыхъо гъогум изэблэщыгъэмэ тагъэпшъыгъэп. Баржэм ыпӀэ сьтетэу цыф тхьамыкӀэу агъэкощыгъэхэм, псыхъомкӀэ Сыбыр ащэщтыгъэхэм агу ихьыкыштыгъэр зэхасӀэ сшӀоигъуагъ. Сызэрэшъафитым ар икӀоу зэхысигъашӀэщтыгъэп.

ЩӀэч хэлъэп, чылопсым идэхагъэ нэр пӀэпехы... Гъаблэм ыхьыхъу, сымаджэхэу, зэфагъэ горэм щымыгугъыжъхэу, чыгу чыӀэм щыпсэунхэм амал гори фырмамылэу къыблэ цыфхэр сыбыр мээ чыӀэм икубыплӀэ ифагъэх. Нэбгырэ шӀэ пчъагъэхэм, унэгъо псаухэм ыпӀэу лъатыгъэр тхьамыкӀагъу, чӀэнэгъэшхохэр ашӀыгъэх...

ПсыхъомкӀэ километрэ 300 къэткӀугъэу, чъэпыогъум и 3-м, 2023-рэ илъэсым къалэу Тара тыкынынэсыгъ. Мыщ дэжъым сыбыр ныбджэгъухэу, ОНК «Дом Дружбы» зыфилорэм ипашэу Елена Нальгиевар ыкӀи Тарскэ районым ихэбзэ куулыкӀухэм ялыкӀохэр сыбыр шэн-хабзэм диштэу хьалыгъурэ щыгъурэ кытпагъохыгъ, урыс лъэпкъ ордэхэр кытфалагъэх.

Шэн-хабзэр тымыукъоу

Чъэпыогъум и 4-м пчӀэдыжъым Тарэ икӀэлэ къэхалэ тыкӀуагъ. Тичылогъоу Аргун Хьылымэ ыкӀи мылӀыкӀэ ащ Ӏэпылэгъу кыфэхъуштыгъэ цыфхэм яшӀуагъэкӀэ политическэ репрессиехэм ахэ-кӀодэгъэ абазэхэм ыкӀи черкесхэм ясаугъэт 2013-рэ илъэсым къэхалӀэ дэхьагъум шагъэуцугъ. Къэрэщэе-Щэрджэс хэт кыкӀыгъэми, Тарэ къызэрэдэхъэу мы саугъэтым къэгъагъэхэр кӀэрилъхьанхэр хабзэ хъугъэ.

Шэн-хабзэр тымыукъоу тэри тятэжъ пашӀэхэу мыщ щычӀалъхьабыжъгъэхэм яшӀэжъ дгъэлӀэпӀагъэ. Репрессиехэм ялӀэхьан мыщ зыпсэ щызытыгъэ быслъымэнхэм апае Имамэу хьадж-Ахъмэт тхьалӀэу ышӀыгъ, саугъэтым къэгъагъэхэр кӀэрытлӀхьагъэх.

Пологрудово. «Красный Черкес». Къэхальэр...

Экспедицием хэтхэм пшэрылъэу ялагъэхэм ащыщ тичыгогъухэм псэуплэу

Пологрудово зэхэт саугъэтэу ащафагъуцугъэр ыкIи «Красный Черкес» (е Средний Имшегал – А. Л.) быслымэнхэм якъэхальэу дэтыр кыизэдгъэлъэгъунхэр.

Лъэпкъ зэфэшъхьафхэм ащыщхэу агъэкощыгъэхэр Пологрудово кызысыхэкIэ, Иртыш кIыб ыкIи Кулай атет чылагъохэм ащызэбгыраштыгъэх. Ахэм ащыщыбэр гъаблэмрэ чыылэмрэ апкь кыкIэу гъогум телыхъэщтыгъэх. Къухъэхэр Пологрудово кыишагъэуцухэти, лагъэхэр гуIэн IофкIэ нэпкхэм ашагъэтIыпкхыгъэх. Джащ фэдэу мы чыплэм къэхальэ ин шагъэпсынэу хъугъэ.

Черкес автоном хэкум кулакIэ шалытэгъэ нэбгырабэ Омскэ хэкум къагъэкIогагъ. Абазэхэр, черкесхэр, нэгъойхэр, урысхэр ахэм ахэтыгъэх.

Иртыш нэпкхым кыизщырагъэкIыхэм, зыщыпсэушхэр къафагъотыфэ ахэр бгъагъэмэ ачIэсыгъэх. Зыхэфэгъэхэ чыылэм, гъаблэм, узхэм къахэкIыкIэ зидунай зыхъожьыщтыгъэр бэдэд.

Черкес автоном хэкум щыщ абазэхэу ыкIи черкесхэу политическэ репрессиехэм ахэклодагъэхэм чъэ-

пыогъум и 30-м, 2019-рэ илъэсым Тарскэ районым ипсэуплэу Пологрудово саугъэт ащыфагъэуцугъ. ЛIыкIо купым хэтхэм саугъэтым дэжъ шызэхашгъэгъэ шIэжъ зэхыхъэм тыхэлэжъагъ. Тарскэ тарихъ-краеведческэ музеем икIутамэу Пологрудово дэтым «Къэрэцъе-Щэрджэ-сым ицIыф лъэпкхэм якIэн» зыцIэ къэгъэлъэгъонэу кыищызэлуахыгъэри зэдгъэлъэгъугъ.

Псэуплэу Атиркэ тыдэхъагъ, ащ тикIи «Красный Черкес» дэт быслымэн къэхальэм тынэсыгъ. Ар шыхъагъэу ыкIи къабзэу щыт. Имамым тхьэлъэу ащ щышIыгъ.

Быжъ Исмет ыкIи Лъэбыцэ Родион ялахылхэу сыбыр чыIу чыылэм шагъэ-тылпыжыгъэхэм апсэхэм Тхьэм зерафельэлухэрэр зэхэпхыныр зэкIэмэ анахъ кыныгъ. Тилъэпкъэгъу нэбгырэ пчъагъэу а охтэ кыным мыщ игъонэмыс шыхъугъэхэм Исмет ышнахыжърэ ышыпху нахыжърэ, Родион янэжъ ахэтыгъэх. Ахэр Иртыш инэпкъ шагъэтылпыжыгъэх.

АБИДЭКЪО Люсанэ.

Къэрэцъе-Щэрджэс Республикэм изаслуженнэ журналист.

«Забвению не под- лежит» зыфиIорэ ТХЫЛЫМ ИЛЪЭТЕГЪЭУЦУ

Тилъэпкъэгъухэм арашIылэгъэ репрессиехэм афэгъэхьыгъэ тхылъэу «Забвению не подлежит» зыфиIорэм илътэгъэуцэ Тарскэ районым итхылъеджаплэ щыкIуагъ.

Тхылъеджаплэм иотдел ипашэу Евгения Савицкая ар гуфэбэныгъэ хэлъэу зэришагъ. Тхылъыр зытхыгъэ Абидэкъо Люсанэ кыизэрилуагъэмкIэ, Омскэ хэкум ежъэнхэмкIэ мэфэ заулэ къэнагъэу ар кыидагъэкIыгъ.

«Репрессиехэр – тикъэралыгъо итарихъ нэклубгъо анахъ тхьамыкIагъохэм ащыщы. А уахътэм цIыф миллионхэм, лъэпкъ псаухэм хъазабышхо ащэчыгъ. Унэгъо пчъагъэмэ тхьамыкIагъор къафэ-зыхыгъэ хъугъэ-шагъэхэр шIэжъым кыыхэнагъ. Репрессие жьалымэхэм ахэклодагъэ цIыфхэм яшIэжъ дгъэлъэплэн фае. Зэфагъэр кыидэхыжыгъэным, тарихъым инэклубгъо шынагъохэр тчымы-гъупшэнхэм, лажъэ зимылэу агъэпшына-гъэхэм яшIэжъ дгъэлъэплэным мы тхылъыр афэгъэхьыгъ.

Кавказ ыкIи Сыбыр щыпсэуэхэрэр мы тхьамыкIагъом зэфишагъэх, тишъолъыр-хэм арыс цIыф лъэпкхэм азыфагу зэкъошныгъэ илъ. Ситхылъ иапэрэ лъэтегъэуцэ сыбыр чыIу гъу зэрэщыкIуагъэм мэхъанэ гъэнэфагъэ есэты», — хигъэу-нэфыкIыгъ Абидэкъо Люсанэ.

«Забвению не подлежит» зыфиIорэ тхылъыр нэклубгъо 540-рэ мэхъу. УрысыбзэкIэ ыкIи черкесыбзэкIэ кыыхаутыгъ. Тхылъым тарихъымкIэ, шIэжъымкIэ мэхъанэу илэр хагъэунафыкIыгъэ лъэтегъэу-цом хэлэжъагъэхэр къэгъушылагъэх. Тарскэ гулчэ район тхылъеджаплэм, телевидениеу «Тара ТВ», гъэзетэу «Тарское Прииртышье», Тарскэ тарихъ-краеведческэ музеем ыкIи Зэкъошныгъэм и Унэу Тарэ дэтым Абидэкъо Люсанэ итхылъ шIухъафтынэу аритыгъ.

Цыфыр ыкIи творчествэр

«Унагъо умышъоу, къэрал ухъуштэп» ело гушыIэжъым. Тиунагъохэр лъэпсэ пытэнхэу, тикъэралыгъошхоу Урысыем

Унагъор — лъапсэ

2024-р унагъом и Илъэсэу Урысыем и Президентэу В. В. Путиным зэригъэнэфагъэм тигъэгъушIуагъ, зы бэрэчэтыгъэ ин горэ илъэсыкIэм хэлъыштэу кытщыхъугъ.

мамырныгъэ-тынчыныгъэ иллынхэу тэ-лъало.

Усаклоу, тхаклоу Хъакъунэ Заремэ мы мафэхэм итхыгъакIэхэм ащыщ усэхэр редакцием къытфихыгъэх. Ахэр гулшысэ закIэх, гум къэкIых, псыхъагъэх. Заремэ адыгэ унэгъо зэгъурыло шаплуныр инасып кыыхыгъ: ыбзи, ихабзи пкыырыхъагъ, джы а зэкIэ ежъым илъэпкъ IуегъэкIэжъы — матхэ, мæусэ, адыгабзэр дахэу егъэ-лорышIэ. Прозэми, сэмæркъэу-кIэнэкIэлъэ тхыгъэхэми затырегауагъэ ыкIи кыидэхъух. Усэныр, ежъ кыидэхъугъэу хэлъышъ, ахэм узэджэкIэ, игушыIэ псынклэу кыип-кыырэхъэ. Иусэ сатырхэр зэрэзэри-блхэрэм ижырэ лъэпкъ усакIэр гум къагъэкIы.

УсакIэхэр къалуатэрэмкIэ щэу зэтеу-тыгъэх: адыгэ бзылфыгъэхэм афэгъэ-

хыгъэ поэмэр; ныбжыкIэхэм афэгъэ-зэгъэ усэу «КIалэхэр, шъошIа?» ыкIи илъэсыкIэу къэблагъэрэмкIэ сабийхэр ыгъэгъушIохэмэ шIоигъоу афитхыгъэ кIымæфэ-мæфæкI усэ цыкIу кIэракIэхэр.

Ныр — нэ. Ащ тыкыхыкIы, теплү, телэжъы, ыпсэ къуапэ тыщыщышъ, кыи-тIуплэ закъомэ, тыгу илъыр къешIэ. Ар телэфэ тыбай. Заремэ иамал кыизэ-рихъэу адыгэ ным ыгу ишъэбэгъэ-IэшIу-гъэ, илъэшыгъэ-цIэлэгъэ мыуыхыжъ лъфы-гъэхэм аригъашIэ, афырилотыкIы шIоигъу, къегъоты екIоу гушыIэ дэгъухэри, ным пелэн псэ зыпыт гори зэрэщымылэр, ащ тыфэсакъын, тыкIырыплъын, цыфы ты-зэрэхъуштым тыпылтын зэрэфаер; джашыгъум ным ыгу зэрэхэхъуштыр, ар непэ щымылэжъми, дэгъоу тшIэрэм зэ-ригъэразэу зэригъэгъушIорэ, тыхыхъун

утын-лыуэ зэрэхихырэу усакIом иамал-кIэ тегъашIэ.

«Ным ишIульэгъу шъорышIэп — ежъ шъузпешIы», — ело Заремэ.

Илфыгъэ паемэ, ныр зэблэжырэп. Ау ащ гу лъызымытэрэри макIэп. УсакIор джащ паекIэ мæгумэкIы, мæгулэ, тикIэ-лакIэхэм гулэгъу-лыузыр ным фырылэ-ным кIэхъопсы, кыифэджэ:

«КIалэхэр, шъошIа?

ГъэшIэгъон гъашIэр,

Шъул зыщыузрэм,

Ным ыгу мæузы».

ЩыIэныгъэм ыгулчэ ит цыфымкIэ анахъ мэхъанэ зилэр цыфыгъэ пхэлъы-ныр арэу зэрэщытыр, пфэлъэкIыштым-кIэ ным уедэхэшIэныр, уфэсакъыныр, зыфиIорэр фэлшIэныр анахъ шэнышIоу зэрэщытыр дахэу усэкIэ кыырилотыкIыгъ.

УсакIор ежъыри бэшIагъэу ны, нани хъугъэ, ны пстæумэ афэдэу, ахэм заты-реухэ, ау фэныкыу ежъыри лъфыгъэм игукIэгъу-шIульэгъу ыкIи а зэкIэ ны минхэм ацIэкIэ кыырилотыкIыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ХЪАКЪУНЭ Зарем

КIалэхэр, шъошIа?

КIалэхэр, шъошIа?
ГъэшIэгъон гъашIэр, —
Ныр зыгъэгъушIо
Пэпчъ Тхьэр къешIушIэ,
КIалэхэр, шъошIа?
ГъэшIэгъон гъашIэр, —
Шульэгъу шъорышIэп,
Ным ежъ шъузпешIы,
КIалэхэр, шъошIа?
ГъэшIэгъон гъашIэр, —
Шъул зыщыузрэм
Ным ыгу мæузы.
КIалэхэр, шъошIа?
ГъэшIэгъон гъашIэр, —
Ным ыгу къэзIэтрэр
Ары пэрытыр.
КIалэхэр, шъошIа?
ГъэшIэгъон гъашIэр, —

Ным ыгу зызакъо!
Тэфэжъугъэсакъых
Ренэу тынэхэм,
Шъхъас ялэп ахэм
ЕгъашIэм тэркIэ,
Ныр бгъэгъушIонкIэ
Сыдэу тхъэгъуабза! —
Пщынэм фэд ыбзэ,
Лъфыгъэм кыидэхъумэ
Илофыр хъуауо.
Ныр бгъэгъушIонкIэ
Сыдигъуи псынклэ,
Шъуфэзэщыгъэу
Ешъуломэ шIагъоу
Дунэе мылкъур
Из къэхъушт ыгу!
Ныхэм IаплI фæбэр
Ащэхъу гуапэ.

Тежэ ИлъэсыкIэм

Тыгъэгъазэм ыкIэм
Осым зеутхыпкIы,
МакIэп кыыпшъэшъэрэр,
Зэрэлүшъашъэрэр

Дэгъоу зэхэтэхы,
Чыламэр кыыхихэу
Кыидэгъуалъхъэ щагум, —
Лъэхъу зыдэдджэгун.

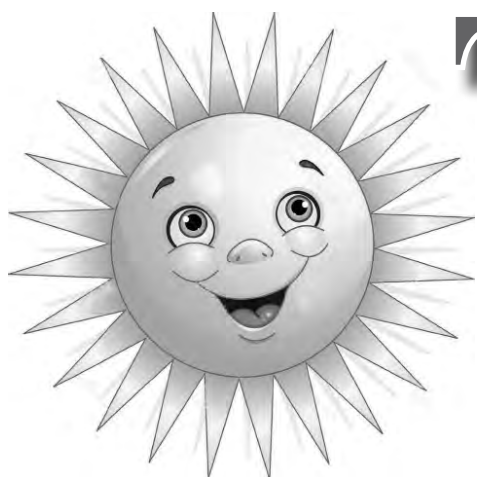
Сабыйхэр икIасэх.

Непэ зегъэласэ.
Зэрихъагъ ос хъотыр
Зэдгъэфагъ тшIэщтыр, —

ТилофшIэн тигъатхъэу
Осыр зэдэтэтхъу,
Тежэ ИлъэсыкIэм
КъэкIошт Лыжъ ЩтыргъукIым.
Осхэкухъ ешIэщтхэр
Къээрэуэгъоих,
Осыр армэ — хъои!

Тыгъээнэбзый

ИлъэсыкIэр къэкIуатэ

КъытэшэкIыгъэ чыопсыр хэпхыни, хэплъхыни имылэу дахэ. Тидунай сурэт-шыгъэ лъэгъупхъэу зыпкъ ит. Бжыхъэр икIоти, апэрэ кIымэфэ мазэу тыгъэгазэр пчъэшъхалум къытеуцагъэу, зэдиштэ тынчэу макIо. Гупсэфынэу, гушлогонэу, гъэбжъунэу, мамырныгъэрэ псауныгъэрэ кIэ къытэтэнэу Тхъэм телъэу. Мыр 2023-рэ илъэсым иаужырэ маз, хэти илъэсым ышлагъэр зыщызэфыхысыжырэ, мурадыкIэ-пшъэрылты-кIэхэр зыщэгъэнэфэрэ уахът.

ИлъэсыкIэм бэкIэ цыгугъхэу, зэрэхабзэу, тыхэгъэгущоу Урысыеми, ащ ишъолъыр пстэуми, мэфэки иным ягуапэу зыщафагъэхъазыры. ИлъэсыкIэ ЧыгшхонтIэбзэ лъэгъшхор тикъэлэ шъхалэу Мыекъуапэ игупчэ чыплэхэм зэпэшлэ-тыжъэу ащагъэуцугъ, джы ар тыдэки кышчызэпэнэфы. Тэри — ини, цыкIуи, нахъыж Iушхэри — тIэ зэкIэдзагъэу, тфэлэкIырэр тегугъоу тэгъэцакIэ, 2024-рэ илъэсыкIэу къакIорэм тишъыпкъэу зыфэтэгъэхъазыры.

Тыгъэгазэр мыгумэкIыхэу, шэнышлэ — шэнышлэу макIо, мэфэ 20-р къызэплъэкIыгъо тимыфэу чъагъэ. Мы аужырэ илъэси 10-м хэлшыкIэу чыгур нахъ къэфэбагъ, тапэкIэ, чъэпыогъу мазэм кIымэфэ хъот-хъопшъыр къэсыти, чыи-шхо-щтыргукIым тызэкIилулэщтыгъ. Джы мы мэфэ зытIум ос псынтIэ плуакIэ къэсыгъэми, къыблэ-къохъэплэ жьы фа-

бэр къыкIэкIитIупщыхы, жъужыгъэ. Ау ос фыжыр тхъагъо, анахъэу ащ ыгъэгущохэрэр сабийхэр, кIэлэеджэкIо джэгулэхэр ары. Ос фыжыр пхъапхъэу, пытэмэ, ижыкIэ къабзи, итеплэ дахи гур зыгъэшлурэх.

ИлъэсыкIэм анахъ зышлэуагъэ шлэу ежэхэрэр кIэлэцIыкIухэр ары. Нахъ еджэкIо такырхэр ыкIи сэнэхъат зэгъэгъотыплэ гурт ыкIи апшъэрэ еджаплэхэм ащеджэхэрэр нахъ зыгу-зыкIуачIэх — ИлъэсыкIэми зытырагъэпсыхъэ, ушэтынхэми зафагъэхъазыры. Ахэтых чан хъупхъэ дэдэхэри, еджэным хэгъэнагъэхэу, стипендие инхэри къаратхэу, ахэм ны-тыхэр ыкIи якIэлэгъаджэхэр агъэгущо — япшъэрыл егугъэхэу агъэцакIэ.

Илъэсэу икIырэр IофшIэн зэфэхъысыжъ дэгъухэмкIэ бай: шыкур, Адыгем ыкIи зэкIэ тыхэгъэгущо ишъолъыр зэфэшъхъафхэми коц бэгъуагъэ щалуахыжыгъ; лы, щэ, псы, нэмыкIэхэми тащыкIэрэп.

Ауми, тыдэрэ чыплэ щыпсэурэ цыф пэпчэ анахъ зыкIэхъопсэу, зыщыгугъырэр зэо-зэпыуцужыгъэу цыфыпсэр зыгъэгъухэрэр уцужыынхэшь, мамырныгъэм, рэхъатныгъэм, гушлуагъом къытфагъэ-зэжыныр ары. 2024-рэ илъэсыр Блэгъо уцышъом и Илъэс шIуикIэ хэтрэ цыф лъэпкIы, хэгъэгущоу къятэнэу, чынальэм зэфэдэкIэ гупсэфыныгъэу къытырилъхъанэу тэлъало.

ДЗЭУКЪОЖЬ Нуриет.

Усэхэр тыбзэкIэ зэтэгъашIэх

НЭХЭЕ Руслан

Хъапыцыу

Цыу,
Цыу,
Укысымыцакъ.

Хъапыцыу,
Цыу,
Цыу
Укысымыцакъ.

Ма хъалыгъур,
СIых,
Къупшъхъэм егъу.
ШIэх.

Хъапыцыу,
Цыу,
Цыу
Къэгъэцац птхъакIум.

Хъапыцыу,
Цыу,
Цыу
Тыгъужъ къытэкIугъ!

Ы-ы!
Iэежъ!
Ежъ!
Ежъ! Лъежъэри ехъакъу!
Хъакъу, хъакъу!

КЪУЕКЪО Налбий

Мэкъэпчъ

А. Адыгабзэр —
Б. Бзэшлэ.
Г. Гъэшлум къэхъуи, багъо!
Д. Дгъэбагъомэ, тыунэгъон —
Е. Егугъу!
Ж. Жэбзэ дах.
З. Зэлэпахэу,
И. Ини цыкIуи
К. КIуачIэ рашлэу,
Л. ЛыгъэшIапIэу ылэжыгъэр —
М. Мамыр!
Н. Ным фэбгъадэу
О. ОгъэлъапIэ,
П. Псэм илъапIэшъ —
Р. Рыгушыл.

ЦУЯКЪО Алым

Чэтыушър

Сыд къэхъугъэр, чэтыушър?
«Мяум» «мяур» пыогъаш.
Плъэгъурэп, пшIэрэп, чэтыушър —
Хэчъыгъэр къэмгъэуш.

Ори чъые, чэтыушър,
Долэт цыкIури орэчъый.

Зыушъэфи, моу къэкIуат,
Щэ лэгъэшхом къыхэхъупI.
Зыгъэшхэки о пэкIот,
Чъые Iэшлум зыщымгъакI.

Шъукъэушмэ шъуджэгун,
Долэт цыкIури бгъэгущон.
ПшIошъы мыхъуми ар плъэгъун —
Угу рихъэу уигъэшлон!

Бын Iужъур гъэбэжъу

Адыгэхэм унагъом осэшхо фашызэ къырэкIо, анахъ агъэлъапIэхэрэр сабийибэ зыплухэрэр ары. Сабыир насып къэкIуапI, джаш пае «Бын зыплурэр бын ыуас» ало, сабыим фэгъэхъыгъэ гушчы-лэжъ бэдэди щыл. А зэкIэмэ япхыгъэу зы къэбар цыкIу къэслотэшт.

Титэмашъхъэ унэгъо ныбжыкIэ дэхабэ тес, ау ахэм анахъ къахэщых сабийибэ зилэхэр. Зэшъхэгъусэхэу Файзэтрэ Рэджэбрэ сабийищ — шъэо-жые закIэхэу ялагъ апэ къызэтIысыжъхэм: зэтэльфыхъэгъэ цыкIухэу, илъэси

6, 3,5-рэ, 2 аныбжъэу, макъи-лъакъи ахэмылукIэу, гъыринэ-бзаджэхэу щымытхэу, щыри Iуш дэдэхэу. Анахыжыым янэ чэтхэр дегъашхэх, адрэм псыр шэлъэ цыкIулкIэ къафэхъы, ящэнэрэр янэ иджэнакIэ къыкIоплэу, чэт-тхъач-тхэм ишъыпкъэу яплъы. Сыдми, ахэми ахэхъуагъ, нахъыжыитIури еджаплэм чIэхъагъэх, еджэным егугъух, унэгъо Iоф цыкIухэри ашIэх. Бэмышлэу унагъом къыхэхъуагъ — пшъэшъэжые зэтIозитIу къафэхъугъ. Ны-тыхэри, лIакъори, гъунэ-гъухэри агъэгущоуагъэх.

Ау шъэо-жые анахыкIэм — Мэдинэу илъэси 3,5-рэ зыныбжыым мо сабий цыкIуитIур зыфыхыын ышIэрэп, джы къыгурэлэ имами, ипапи, «о инышхо ухъугъ!» бэрэ къызыкIыралорэр — шыпху цыкIужые дэдэхэр илэ хъугъэхэшь ары. Зеуээндышъ, Мэдин дэлкъым кIэрэуцо, хэхъуагъэр, инышхо хъугъэмэ зэрегъашIэ, ау зытетыгъэм зэрэтетэу къышэхъу. Кушъэм хэлхэм акIэрэхъэ, алоплыхъэ, ау гъыхэрэп, пскэхэрэп, ренэу мэхъыех. «Ар хъуна шъуу! — ело, — е клохэрэп, е щыхыхэрэп». Ежыми гу лъетэ янани, ямами, япапи ахэм IофышхокIэ зэрапылхэр. Зы мафэ кушъэр зэрыт унэ зэгъокIым икIуашъи, кушъэ-псыр къыкIудыйи пшъэшъэжые цыкIухэм язырэм ылэхэр къычIыгъэщыгъэх. Сабыир къэгъыгъ, ылэ цыкIухэм къагъэ-штагъэм фэд, ежъ Мэдини ылэгъугъэр зыщышър къыгурылуагъэп, янэ инасып-кIэ псынIкIэу унэм къылъади, пшъэшъэ-жые цыкIур ыгъэлэсэжыгъ. Джы Мэдин уелъэлугъэки, алэ къытIэтэныр хэгъэки, кушъэм благъэу екIуапIэрэп. «Пшыпху цыкIухэр тэщ фэдэхэ?» алоу къызе-упчыхэкIэ, мо сабыим ылэхъомбэ пэрыт «мышъ фэдиз» елошъ къегъэлъагъо, агъэ-пскIыхэ е тIэкIу алыгъынхэу сабийхэр кушъэм къыхахыхэ зыхъукIэ, Мэдин мэщынэшъ, чъэкIэ унэм зыредзы. Зылэгъугъэхэр а зэкIэ ныбэшъоуз хъугъэх. Ау анахъ игуапэр «мы цыкIур» къы-зэрэрамылжыырэр ары. Орэчъыех къэ-хъугъакIэхэри гупсэфэу!

Къэгъэлъэгъон гъэшлэгъон

АР-м иобщественнэ организациеу «Урысыем иархитекторхэм я Союз» икьэгъэлъэгъон Адыгеим исурэт къэгъэлъэгъуаплэ кыщызэуахыгъ.

Ащ ехьулэу мы организацием хэхьэгъэ ныбжьыкълэхэу Уайкыокъо Асплан, Устэ Ерстэм, Анна Ирхинам Урысыем иархитекторхэм я Союз зэраштагъэхэр къэзыушыхьатырэ тхылъхэр ифотхьабзэм шаратыжыгъэх. Ифотшлэгъэ 25-рэ фэдиз ныбжьыкълэхэм къэгъэлъэгъоным кырахьылапгъ, япроектхэр къагъэшыпкъэжыгъэх. Урысыем иархитекторхэм я Союз хэтэу, МААМ-м ипрофессорэу, Пшызэ изаслуженнэ архитекторэу Александр Кузнецовыр къэгъэлъэгъоным кырагъэблэгъагъ. Ащ ифотшлэгъэ 50-м ехьу кырищэлапгъ.

Ифотхьабзэм хэлэжыгъэх Мыекъуапэ къэлэгъэпсынымкълэ и Комитет, гъэцэкълэко хэбзэ куулыкухэм, творческэ интеллигенцием ялыкълэхэр, псэолъэ-

шынымкълэ специалистхэр. Урысыем иархитекторхэм я Союз и Адыгэ шьолъыр къутамэ итхьаматэу Галина Ирхинам ифотхьабзэм къеклоллагъэхэм закыфигъазэзэ кылуагъ: «Адыгеим уахътэм диштэу зэхьокълыныгъэшлэхэр фэхьунхэм архитекторхэм ялахьышлэ хэлъ. Непэ хэдгъэунэфыкълырэ ныбжьыкълэхэм лэпэлэсэныгъэшхо зэралэр япроектхэмкълэ къаушыхьатыгъ. Тикъэгъэлъэгъон къедгъэблэгъэгъэ Александр Кузнецовым гъэхьагъэхэр зэралэхэр, лъэныкълэ зэфэшхьафхэмкълэ зэрэлажъэрэр илофшлагъэхэм къаушыхьаты».

Архитектор сэнэхьатым уасэу фашырэр къэлэтыгъэным, ныбжьыкълэхэм, а сэнэхьатым аналэ тырадзэным мэхьанэшхо зэралэр А. Кузнецовым хигъэу-нефыкълыгъ.

Урысыем иархитекторхэм я Союз хэхьэгъэ ныбжьыкълэхэм тафэгушлэ, ахэм тапэки гъэхьагъэхэр ашлынхэу афэтэлэ.

ЛЪЭПШЫКЪО ФАТИМ.
Сурэтыр: А. Лаутеншлепер.

Урысыем щынэгъончъэнымкълэ икьулыкьу къеты

Социальнэ тынхэр къызлэкълэгъэхьанхэм пашэ бюджет мылкъум зэрар езыхыгъэхэу Т.У. Юсубовамрэ М.В. Юсубовымрэ уголовнэ Иофэу къафызэуахыгъэмкълэ унашъоу аштагъэм кълучлэ илэ хъугъэ.

Урысыем щынэгъончъэнымкълэ и Федеральнэ къулыкьу и Гъэлорышлэлэу Адыгэ Республикэм щылэм илофшлэхэм зэрагъэунэфыгъэмкълэ, Урысыем игражданхэу Т.У. Юсубовамрэ М.В. Юсубовымрэ кълэлэцылкълэхэм апае ахъщэ лэпылэгъу алахын мурад ялэу (Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъоу N 384-р зытетэу «Илъэси 3-м кыщыублагъэу илъэси 7-м нэс зыныбжь кълэлэцылкълэхэм апае мазэ къэс къаратышт ахъщэм игъэнэфэнкълэ ыкълэ ар алэкълэгъэхьэгъэнымкълэ шапхъэхэр ухэсыгъэнхэм ехьылапгъ» зыфилоу 2021-рэ илъэсым гъэтхэпэм и 31-м кыдэкълыгъэм) Адыгэ Республикэм икьэралыгъо бюджет учреждениеу «Ифотшлэнымкълэ ыкълэ цыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмкълэ Гупчэм» Красногвардейскэ районымкълэ икьутамэу N 3-м лъэлу тхылъэу кырахьылапгъэм 3 – НДФЛ-мкълэ декларацие ыкълэ ифотшлэнымкълэ зэзэгъыныгъэ нэпцлхэр зэрыт тхьапэхэр гъусэ кыфашыгъэх.

Материалэу къалэкълэжыгъэхэм къулыкьу гъэнэ-

фагъэхэр захапльэхэм ыкълэ зэфэхьысыжыхэр зашлэхэ нэуж Урысыем и Уголовнэ кодекс ия 30-рэ статья ия 3-рэ лэх ыкълэ ия 159.2-рэ статья ия 3-рэ лэх кызырэдальтэрэм тетэу Т.У. Юсубовамрэ М.В. Юсубовымрэ ахъщэ къалахыным пашэ шхъухъэ зэрахьагъэу алытагъ.

Адыгэ Республикэм и Красногвардейскэ район хьыкум ышлыгъэ унашъом тетэу Т.У. Юсубовамрэ М.В. Юсубовымрэ ыпшъэкълэ зигугъу къэтшыгъэ статьяхэм кызырэлорэм тетэу зы илъэсрэ мэзи 6-рэ условнэу атыралъхьагъ.

***

Социальнэ тынхэр къызлэкълэгъэхьанхэм пашэ бюджет мылкъум зэрар езыхыгъэхэу С.Г. Оруджевымрэ Г.М. Оруджевамрэ уголовнэ Иофэу къафызэуахыгъэмкълэ унашъоу аштагъэм кълучлэ илэ хъугъэ.

Урысыем щынэгъончъэнымкълэ и Федеральнэ къулыкьу и Гъэлорышлэлэу Адыгэ Республикэм щылэм илофшлэхэм зэрагъэунэфыгъэмкълэ, Урысыем игражданхэу С.Г. Оруджевымрэ Г.М. Оруджевамрэ кълэлэцылкълэхэм апае ахъщэ лэпылэгъу алахын мурад ялэу (Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъоу

N 384-р зытетэу «Илъэси 3-м кыщыублагъэу илъэси 7-м нэс зыныбжь кълэлэцылкълэхэм апае мазэ къэс къаратышт ахъщэм игъэнэфэнкълэ ыкълэ ар алэкълэгъэхьэгъэнымкълэ шапхъэхэр ухэсыгъэнхэм ехьылапгъ» зыфилоу 2021-рэ илъэсым гъэтхэпэм и 31-м кыдэкълыгъэм) Адыгэ Республикэм икьэралыгъо бюджет учреждениеу «Ифотшлэнымкълэ ыкълэ цыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмкълэ Гупчэм» Красногвардейскэ районымкълэ кьутамэу N 3-м лъэлу тхылъэу кырахьылапгъэм 3 – НДФЛ-мкълэ декларацие ыкълэ ифотшлэнымкълэ зэзэгъыныгъэ нэпцлхэр зэрыт тхьапэхэр гъусэ кыфашыгъэх.

Материалхэу къалэкълэжыгъэхэм къулыкьу гъэнэфагъэхэр захапльэхэм ыкълэ зэфэхьысыжыхэр зашлэхэ нэуж Урысыем и Уголовнэ кодекс ия 30-рэ статья ия 3-рэ лэх ыкълэ ия 159.2-рэ статья ия 3-рэ лэх кызырэдальтэрэм тетэу С.Г. Оруджевымрэ Г.М. Оруджевамрэ ахъщэ къалахыным пашэ шхъухъэ зэрахьагъэу алытагъ.

Адыгэ Республикэм и Красногвардейскэ район хьыкум ышлыгъэ унашъом тетэу С.Г. Оруджевымрэ Г. М. Оруджевамрэ ыпшъэкълэ зигугъу къэтшыгъэ статьяхэм кызырэлорэм тетэу зы илъэсрэ мэзи 6-рэ условнэу атыралъхьагъ.

Адыгеим щыщ нэбгыри 198-рэ хэлажы

«Урысыер — амалыбэ зилэ хэгъэгъу» зыфилоу президент платформэм ипроектэу «Джэгуныр егъажь» («Начни игру») зыцлэм иятлонэрэ едзыгъо зызыцарагъэтхырэ уахътэр аухыгъ.

Мэзитфым кыкълэцлэ Урысыем ишъолъыр 89-мэ ыкълэ ныбджэгъу зэфыштыкълэ зыдытилэ кьэралыгъо 24-мэ ащыщ нэбгырэ 91281-мэ ятхылъхэр атыгъэх. Адыгэ Республикэм илыкълэхэр нэбгыри 198-рэ мэхъух. Урысые зэнэкьокьур джащ фэдэу федеральнэ проектэу «Нэбгырэ пэпчэ социальнэ лифт фыхъыгъ» зыфилоуэм кыдыхэлъытагъэу агъэцэкълэ, ар лъэкпъ проектэу «Гъэсэныгъэм» хэхъэ.

Проектым лъэныкьуитлэу кызыздеубыты. «Партнер кейсым» кыхиубытэу зэнэкьокьум хэлажъэрэмэ джэгукълэ ииндустрием хэхъэрэ сэнэхьатмэ ащыщ зэрагъэгъотын алъэкълэшт. Командэхэу опыи зилэхэр зэгъагъэхэу зиджэгукълэ проект зыгъэцэкълэ зышлоигъохэм ыкълэ

инвесторхэр къэзыгъотыштхэм адэлажъэх.

«Урысые зэнэкьокьур президент платформэмкълэ ушэтынэу хъугъэ. Тинасыпкълэ джэгукълэ ииндустриер зышлогъэшлэгъонхэр бэ хъугъэх, ар статистикэу урысые бэдзэрымкълэ ушэтынэу ашлыгъэхэм къагъэлъагъо. Проекткълэ ишлуагъэкълэ сэнэушыгъэ хэлъэу видео джэгукълэхэр зэхэзыгъэуцохэрэр къэгъотыгъошлэ мэхъу, игом мы лэфым ыуж тызэрихьагъэр джыри зэ ащ къегъэшъыпкъэжы. Заявкэхэр кызырэтэрэм уеплымэ, зэкълэри нэрылэгъу шъыпкъэ мэхъу — апэрэ едзыгъом нэбгырэ мин 80-мэ шлоигъоныгъэ ялагъэмэ, джы а лъагъэм процент 15 хэхъагъ. Проектыр зышлогъэшлэгъонхэр нахьыбэ зышлыгъэмэ ащыщ сэнэхьат лъэныкьоу «Партнер кейсым» кызырэхэхъагъэр. Ащ неушырэ мафэ ил, гъэсэныгъэми бизнесми ар ящыкълэгъэ шъыпкъ. Тадэлэпылэзэ нэбгырэ мин 9-мэ а сэнэхьатыр алэ кырагъэхьагъ, — **кыхигъэщыгъ АНО-у «Урысыер — амалыбэ зилэ хэгъэгъу» зыфилоуэм игенеральнэ пашэ**

иапэрэ гуадзэу Алексей Агафоновым. — Адыгэ Республикэм щыщхэу зэнэкьокьум хэлажъэхэрэр финалым нэсынхэу сафэлъало! Шьуапэ ежъугъэхэу, ар кызырэгъудэхъуштым тицыхъэ телъ!»

Нэбгырэ 91281-м щыщхэу джэгукълэ ииндустрием епхыгъэ сэнэхьатыр нэбгырэ 67923-мэ кырахыгъ. Апэ ишырэр геймдизайныр ары — нэбгырэ 35540-рэ ащ фэджагъ. Дизайныр зэзыгъэшлагъэр — 13621-рэ, Unity-зэхэгъэуцоныр — 11374-рэ, геймификациер — нэбгырэ 8571-рэ мэхъу.

«Проектым икомандэ пшъэрылтылэу зыфигъэуцужыгъагъ: апэрэмкълэ, джэгукълэ ииндустрием фэгъэхыгъэ пэублэ шлэныгъэ зэнэкьокьум хэлажъэрэмэ ятыгъэныр, ятлонэрэмкълэ, ифотшлэны шъыпкъэм хэщэгъэнхэр. Тигухэлъхэр кыддэхъугъэх, едгъэджагъэхэр анахь ифотшлэко дэгъумэ ащыщ зэрэхъуштхэр тшлэш хъугъэ, — **кыкълэгъэтхыгъ президентскэ платформэм ипроектэу «Джэгуныр егъажь» зыфилоуэм ипашэу Марьям Карповам.**

Урысые зэнэкьокьум иятлонэрэ едзы-

гъо 2024-рэ илъэсым игъэтхэлэ мазэ рагъэкълэлынэу агъэнафэ. Апшъэрэ технологиехэр зыцагъэфедэхэр «ИТ-парк» зыфилоуэ Технопаркэу къалэу Казань дэтым финалыр щыкълэшт.

ХагъэунэфыкIырэ чIыпIэ кIыдихыгъ

Мыекьюапэ испорт еджапIэу В. С. Максимовым ыцIэ зыхьырэм инструктор-методист шхьалэ цифрэ шыкIэр спортым шыгъэфедгъэным фытегъэпсыхьэгъэ зэнэкьокьум хэлэжъагъ ыкIи хагъэунэфыкIырэ чIыпIэ кIыдихыгъ.

Юфтхьабзэм пшэарылъ шхьалэу илэр физическэ культурэм ыкIи спортым япхыгъэу юф зышIэрэ организациехэм, ахэм якьулыкьушIэхэм Iэпылэгъу афэхьугъэныр ары.

Цифрэ шыкIэр зэрагъэфедэрэм ишIуагъэклэ спортым ыкIи физическэ культурэм апысгъэхэм япчъагъэ нахьыбэ мэхъу. 2023-рэ илъэсым зэхъащэгъэ зэнэкьокьоу «Урысые спортыр цифрэ шыкIэм тегъэхьэгъэныр» зыфилорэм хэлэжъэнхэу кьэралыгъом ишъолпыр 65-мэ ялIыкIохэм лъэлъу тхылъ 564-рэ кьатыгъ. ОсэшIхэр ахэм ахэлпъагъэх, лъэныкьуи 8-мкIэ анахь дэгъухэр кьыхагъэщыгъэх. Ахэм ащыщых тренер-кIэлэегъэджэ, организацие ыкIи спорт федерацие анахь дэгъухэр.

«Лучший администратор АИС «Мой спорт» зыфилорэ лъэныкьом Мыекьюапэ кьыщигъэлъэгъуагъ Тамирлан Кадыровым. Ащ илофшлагъэ зэхъащакIохэм осэшIу кьыфашыгъ ыкIи яцэнэрэ чIыплэр кьыфагъэшъошагъ. ЯтIонэрэ хьугъэ Москвскэ хэкум щыщ Дарья Котенковар. Теклоныгъэр кьыдихыгъ кьалэу Кострома илIыкIоу Антонина Балакиревам.

Зэнэкьокьур онлайн шыкIэм тетэу рагъэ-кIокIыгъ. Тамирлан Кадыровым кьылэжъыгъэ тыныр мэфэкI шыкIэм тетэу Мыекьюапэ кьэралыгъо технологическэ университетым кьыщыратыжъыщт.

Бокс

Мыекьюопэ районым илIыкIохэр кьахэщыгъэх

Джэджэ кIэлэцIыкIу спорт еджапIэу А. Ж. Галстян ыцIэ зыхьырэм зэхъащэгъэ зIухыгъэ зэнэкьокьоу «Лыжъ ЩтыргъукIым и Кубок» зыфилорэм Мыекьюопэ районым испортсменхэр нахь кьащыхэщыгъэх.

Мыекьюапэ, Шытхьалэ, Апшеронскэ, Джэджэ ыкIи Мыекьюопэ районхэм ялIыкIохэр турнирым хэлэжъагъэх. Боксер ныбжыкIэхэм ухъа-зырыныгъэ дэгъу кьагъэлъэгъуагъ, медальхэм афэбэнагъэх.

Поселкэу Тульскэм щыщ кIалэхэм хагъэунэфыкIырэ чIыпIи 8 кьахыгъ, теклоныгъэр кьыдэзыхыгъэ нэгыритIур псэупIэу Пролетарскэм дэсых. Ащ нэмыкIэу Мыекьюопэ районым илIыкIохэм тыжын медальтIу кьа-фагъэшъошагъ, командэхэм язэнэкьокьу апэрэ чIыплэр кьыщыдахыгъ.

Зэхъышагъэр ыкIи кьыдэзыгъэкIырэр:
АР-м лъэпкIэ Юфхэм-кIэ, IэжIыб кьэралхэм ащысэурэ тилъэпкIэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
385000
кь. Мыекьюапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыгъэр:
385000,
кь. Мыекьюапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм кьаIихырэ А4-кIэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Са-тырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цIыкIунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэкIожьых.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
УФ-м хэутын ЮфхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIоры-шIапIэ, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекьюапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр
4029
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 2144

Хэутыным узчыкIэтхэнэу щыт уахьтэр
Сыхьатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор шхьалэу
МэщIэжъо С. А.

Редактор шхьалэу
игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшгъэдэжIыжъ зыхьырэ секретарыр
ЖакIэмыкьо А. З.